

מִי דַעַת

ההלכה השבועית מבית לימודי דעת / מאת הרב ז. אוסטרופ שליט"א
הלכות אלו היו למראה עיניו של הגר"מ שטרנבוך שליט"א.

לימודי דעת
LIMUDEI DAAT
ללמוד • לדעת • להתקדם

הערה: אין ללמוד הלכה למעשה מתוך גליון זה. בכל שאלה יש להיוועץ במורה הוראה.

אורח המתאחסן בבית מלון בקומה גבוהה, האם מותר לו לומר לגוי שיעלה לו את המנה לחדרו?

מותר לומר לגוי להביא אוכל לאורח בבית מלון המתאחסן בקומה גבוהה, אע"פ שלצורך זה הוא יעלה במעלית. והטעם, שהרי יש לו אפשרות לעשות זאת בהיתר דהיינו לעלות במדרגות, ומה שהוא עולה במעלית לצורך נוחיות של עצמו הוא עושה. [אלא א"כ אומר לו שתוך חמש דקות צריך האוכל להיות אצל האורח ולעליה במדרגות דרוש זמן רב יותר, שזה אסור שהרי אינו יכול לעשות זאת אלא ע"י מעלית].³

האם מותר שגוי ירחיץ את הכלים במים חמים?

השימוש במערכת המים החמים כרוכה בשאלות חמורות של איסור בישול בשבת, וא"כ עצם השימוש בזה הוא הרי אסור בשבת, אמנם לענין הצינוי לגוי להדיח כלים כשיודע שישתמש במים חמים, תלוי באפנים דלהלן.

אם מדובר שיש על הכלים לכלוך כזה שאינו יכול לרדת אלא ע"י מים חמים כגון שומן וכדו', אסור לומר לגוי שידיח את הכלים, כיון שאין אפשרות לעשות זאת אלא ע"י עשיית מלאכה אסורה, וא"כ היהודי נהנה ממלאכה שעושה הגוי עבורו. אבל אם הגוי עושה זאת לנוחיותו שלא יתקררו ידיו במים, מותר לומר לו להדיח הכלים, שהרי לצורך עצמו הוא עושה.⁴

האם מותר לבקש מהגוי שיתלוה אלי למחסן כשאני יודע שידליק את האור ?

בגליון הקודם למדנו שמותר לבקש מהגוי לעשות מלאכה שיש לו אפשרות לעשותה בהיתר, אפילו אם אנו יודעים שלצורך נוחיותו הוא יעשה בשביל זה מלאכה האסורה. והבאנו הדוגמא לזה, כגון שאומר לגוי להדיח את הכלים ולצורך זה הוא מדליק את האור, שאע"פ שהדחת הכלים לצורך היהודי היא, הדלקת האור אינה לצורכו אלא לצורך נוחיותו של הגוי שיוכל לקיים צויו של היהודי.

אולם במקרה שלנו שהיהודי רוצה ללכת למחסן אלא שאינו יכול מחמת החושך, ומשום כך מבקש מהגוי שיתלוה אליו והגוי ידליק את האור, הדבר אסור. והטעם, משום שבמקרה זה אין לגוי צורך עצמי בהדלקת האור, ואפילו שגם כאן הרי סוף סוף הגוי מדליק את האור לעצמו כדי שהוא גם יוכל ללכת, אין זה נחשב לצורך הגוי, כיון שכל מה שהגוי מתלוה ליהודי זה כדי שיצטרך לאור וכך יהיה גם ליהודי אור.¹

אמנם, מותר לבקש מהגוי שילך לבדו למחסן להביא דבר מה אע"פ שהוא ידליק את האור לצורך זה, כיון שהיהודי אינו נהנה מהאור עצמו שהוא רק צריך להבאת הדבר ההוא, והגוי לצורך עצמו מדליק את האור.²

¹ ש"ע רע"ו סעיף ג'.
² מ"ב ס"ק כ"ז.

³ הסוגריים מהמהדיר
⁴ שמירת שבת כהלכתה פרק ל"א הערה לא*.

אותו לכל היום. ואין זה נחשב שעושה לצורכו, כיון שסוף סוף המלאכה נעשית עבור היהודי. האם מותר לבקש מגוי להדליק את ההסקה? חז"ל התירו לגוי לעשות מלאכה עבור חולה [ופרטי הדינים בזה נתבארו בגיליונות קודמים]. וכתבו הפוסקים, שכן הדין בארצות קרות שמותר לומר לגוי להדליק את ההסקה בשביל קטנים שהקור יוכל להזיק להם. ואחרי שעושה הגוי לקטנים מותר גם לגדולים להתחמם כנגד התנור.⁸ ובאופן שהקור גדול התירו לומר לגוי שידליק את ההסקה אף בעבור גדולים, מפני "שהכל חולים אצל הקור" ויש להיזהר שלא להקל להדליק בשביל גדולים אלא רק כשבאמת הקור גדול.⁹ וכתב המ"ב¹⁰ עצה, שישכרו גוי בקבלנות שייסיק את ההסקה כל ימות החורף כשיהיה קר מאד, ואז אף אם ידליק הגוי את ההסקה כשלא יהיה הקור גדול אפשר שנחשב כאילו עשה מדעתו, וממילא אין היהודי צריך לצאת מביתו, ורק יזהר שלא יתחמם ממש כנגד המדורה.¹¹

בגליון הבא:

- האם יש הבדל בין הסקה חשמלית לבין הסקה עם אש ממש?
- האם מותר לומר לגוי שידליק את המזגן כשחם מאוד?
- האם יש בזה הבדל בין בית פרטי לבית כנסת ומקום ציבורי?

מעשה שהוריד הגוי את סיר החמין בליל שבת וככה את הגוי, וכשהתברר שהסיר מיועד לסעודת היום הבעיר את האש והחזיר את הסיר, האם מותר לאכול את החמין?

ב' דברים אסורים עשה הגוי, א' הבערת האש, ב' החזרת המאכל. לענין איסור החזרת המאכל כתבנו בזה בגליון קודם.

ולענין איסור הבערת האש שעשה הגוי אם מותר להנות מזה, יש ללמוד מדין שהביא הביאור הלכה⁵ בשם החיי אדם, בגוי שרצה לתקן את הפתילה בנר של ישראל⁶, ובטעות נכבה הנר בידו, וחזר הגוי והדליקו, שמותר לישראל להנות מהנר, והטעם, שנחשב הדבר שהגוי הדליק את הנר לצורכו שהרי בשביל לתקן את טעותו הוא עושה כן.

ולפ"ז נראה, שכן הדין במעשה שלנו שהגוי הוריד את הסיר מהאש בטעות, שאנו מחשיבים את הדלקת האש מחדש ע"י כעשיה לצורכו, שהרי עשה כן בשביל לתקן את טעותו.

ויש להוסיף שדווקא במקרה הנ"ל הדין כן, מפני שהיהודי לא היה צריך כלל את כיבוי האש. אבל במקרה שהיהודי היה צריך זאת, אף אם הגוי עשה כן בטעות, נראה שיש לאסור זאת, מחשש שמא בפעם אחרת יבא הגוי לעשות זאת בשביל היהודי לכתחילה.⁷

מה הדין באופן ששכר את הגוי לפני שבת שיעשה בשבת?

לכאורה באופן זה ששכר את הגוי לפני שבת שיעשה מלאכות בשבת, היה אפשר לדון ולהתיר לומר לו בשבת לעשות מלאכות, מפני שכל מה שהוא עושה זה לצורכו דהיינו כדי לקבל את הכסף.

אולם, כתב הרמ"א שאין להתיר זאת, בין אם שכר את הגוי בקבלנות למלאכות מסוימות ובין אם שכר

⁵ סימן רע"ו סעיף א' ד"ה לצורכו.

⁶ שבאופנים מסוימים הדבר מותר.

⁷ עיין סימן שכ"ה סעיף י"א.

⁸ שו"ע סימן רע"ו סעיף ה'

⁹ שם

¹⁰ ס"ק מ"ה.

¹¹ עיין מ"ב ס"ק י"ג.

מרכז למודי דעת

- תכנית לימודים ייחודית המסייעת ללומד להגיע לרמה גבוהה בידיעת ההלכה.
- התכנית משלבת שיעורי הלכה כתובים הנשלחים בדיוור ישיר לבתי הלומדים, שאלות סיכום וחזרה, מבחנים תקופתיים, קשר עם רבנים ותעודה.
- שיעורים בהלכות: איסור והתר, שבת, עירובין, נדה, מקואות, חופה וקידושין, אבלות.
- למודי דיינות.
- הכנה מושלמת לבחינות הסמיכה.

להצטרפות ולקבלת מידע נוסף חייגו:

03-6166340

E-mail: limd@netvision.net.il

www.limd.co.il